

Diui Thome Aquinatis cōtinuū in librum euangeliij fm̄ Mattheum.

Ancissimo ac reuerensissimo dño Urbano diuina puidētia pape q̄rto: frat̄ Thomae de aquino ord̄is frat̄rū predicatōrū: cum de uota reuerētia pedū oscula beatorū sōns sapie vnigenitum

dei verbū p̄s̄dens in excelsis: p̄ q̄d pater sapiēter fecerat: et sitauerat disposuerat vniuersa: in sine temporum carne sumere voluit: vt sub tegumento nature corporee splēdore ei⁹ human⁹ intuitus possēt inspicere: quē in celsitudine maiestatis diuine attingē nō valebat. Diffuderat siquidē radios suos: sapie vide s̄ sue indicia sup̄ oia opa que creauit: quodā vō ampliori p̄uilegio imaginē pp̄am hominū aīabus un̄ p̄fesserat: quāntū diligenti⁹ exp̄fesserat ī cordib⁹ ip̄m amantiū fm̄ sui muneris largitatē. Sed quid est hominis aīa in tā imensa creatura: vt diuine sapie vestigia possit cōprehendere ad p̄fectionē: quū in nō et sapie lux infusa hominib⁹ p̄ peccati tenebras et occupationū temporalū caligines fuerat obumbrata et intantū est quorūdam cor̄ insipies obscuratum: vt dei gloriā in idola vana cōuerterēt: et que nō conueniunt facerēt: in sensum reprobū incidētēs. Diuina vō sapia q̄ ad sui fructiōnē hoīem fecerat: cū sui inextertē eē nō s̄p̄ens: totū se in humanā naturā otulit eā nō sibi assumēdo mirabili: vt errātem hoīem ad se totaliter reuocaret. Hui⁹ igit̄ sapie claritatē nube mortalitatis velatā p̄m̄ apostolorū p̄nceps fide conspicere meruit: et eā stantē absq̄ errore et plenarie cōfiteri dicēs: Tu es christ⁹ fili⁹ dei viui. O beata cōfessio: quā nō caro et sanguis sed p̄ celestis reuelat: hoc in terris fundat eccl̄am: aditū p̄bet in celū: peccata meret solueret: et s̄ eā porte nō p̄ualēt inferorū. Hui⁹ igit̄ fidei ac cōfessionis herēs legitime: sanctissime p̄ studio mens n̄ra iuigilat vt tāte sapie lux fidelīū corda p̄fundat: et hereticorū cōfuteret insānias: q̄ porte inferorū merito designant. Sane si fm̄ platonis sn̄iam beata censeat respublica: cuius rectores operā sapie dare cōtigerit: illi siquidē sapie quā imbecillitas itellect⁹ humani erroribus plerūq̄ cōmaculat: quātomagis sub n̄ro regimie b̄n̄is censerī pōt popul⁹ christian⁹: vbi tāta diligētia excellētissimi me illi sapie curā ip̄enditū: quā dei sapia carnalib⁹ mēbris induta et v̄bis docuit: et operib⁹ demonstra uit. Et hui⁹ siquidē diligētie studio vestre sanctitati cōplacuit mihi cōmittere matthei euāgelij exponendū: quod iuxta pp̄am facultatē execut⁹ solcite et diuersis doctoz libris p̄dicti euāgelij exp̄fiteōz cōtinuā cōpilauit: pauca quidē certorū auctoz v̄bis vt plurimū ex glosis adūciens: que vt ab eoz dictis

possent discerni: sub glose titulo p̄notauit. Sed et in sanctorū doctoz dictis hoc adhibui studiū: vt singulorū auctoz noīa: necnō in quib⁹ habeant libris asumpta testimonia describāt: hoc excepto q̄ libros exp̄fiteōnū supra loca q̄ exp̄onebāt nō oportebat sp̄aliter designari: puta sicubi nomē iueniat Hieronimi: de libro mētionē non feci: daf̄ intelligi q̄ hoc dicat sup̄ mattheū. et in alijs id̄ similis obseruet: nisi his q̄ de cōmētario chrysofomi sup̄ mattheū sumūtur oportuit inscribi in titulo sup̄ mattheū: vt p̄ hoc ab alijs que sumūt de ip̄i⁹ homeliario distinguat. In assumēdis aut̄ scōz testimonijs: plerūq̄ oportuit it̄ aliqua rescidi de medio ad p̄lixitatē vitandā: nec nō ad manifestiōz sensum: vel fm̄ cōgruetiā exp̄fiteōnis l̄re ordinē cōmutari. Interdū etiā sensū posuit: verba dimisi: p̄cipue in homelia chrysofomi: p̄pter hoc quēst̄ trāslatio vitiosa. Fuit aut̄ mea intētio in hoc ope: nō solū sensū p̄sequi l̄ralem sed etiā mysticū ponere: interdū etiā errores destrūē: necnō cōfirmare catholicā veritatē. Quōd q̄dē necessariū fuisse videt: q̄ in euāgelio p̄cipue forma fidei catholice tradit̄ et toti⁹ vite regula christiane: p̄olixū igit̄ p̄ns op⁹ nō videat̄ alicui fieri enī nō potuit vt hec oīa sine diminutiōe p̄sequeretur et tot scōz sn̄ias explicare oīmoda breuitate fuata. Suscipiat itaq̄ v̄ra sc̄itas p̄ns op⁹ v̄ro discutiēdū corrigēdūq̄ iudicio: vestre sollicitudinīs et obediētie mee fructū: vt dū a vobis emanauit p̄ceptū: et vobis referuat̄ finale iudiciū: ad locū v̄n̄ exēit flumina reuertant̄.

Euāgelij p̄nūciator aptus isaias p̄pheta: euāgelice doctrine sublimitatē nomē et materiā breuiter cōprehendēs: euāgelicū doctoz et p̄sona dñi alloquit̄ dicens: Sup̄ montē excelsum ascēde tu q̄ euāgelizas syon. exalta in fortitudine vocē tuā: q̄ euāgelizas hierusalem. exalta: noli timere: dic ciuitatib⁹ iude: ecce de⁹ vester: ecce dñs deus in fortitudine veniet: et brachiū ei⁹ dñabit: ecce merces ei⁹ cū eo. Ut autē ab ip̄o euāgelij noīe sumam⁹ exordij. **AVG.** 3̄ s̄uistū: Euāgelij nomen latine it̄p̄taf̄ bon⁹ nūci⁹: vel bona annūciatio: q̄d q̄dē cū aliq̄d bonū annūciat: semp̄ dici pōt: p̄pe tñ hoc vocabulū obtinuit annūciatio saluatoris. Paratores q̄ppe originis scōzū dictoz passionū dñi iesu christi p̄pe dicti sunt euāgeliste. **CHRY.** in. bo. Quid enī his bonis nūciatis fiat ec̄te: de⁹ in terra: hō in celo: amicitia dei ad n̄ram sc̄a naturā: p̄lixus solutiū plū: diabol⁹ cōfusus: mors soluta: paradisi ap̄tus. Et hec oīa supra dignitatē n̄ram: et cū facilitate nobis data sūt: nō q̄ laborauim⁹: s̄ q̄ dilecti sumus a deo. **AVG.** i de vera reli. Cū enī oib⁹ modis medeat̄ animis de⁹: p̄ tēporū oportunitatib⁹ q̄ mira sapia ei⁹ ordinat̄: nullo mō b̄n̄ficēti⁹ cōsuluit generi hūano: q̄ cū vnicus fili⁹ substantialis p̄ri et coetern⁹ totū hoīem suscipē dignat⁹ ē: et verbū caro sc̄m ē: et habitauit in nobis: et enī demonstrauit q̄ ex celsis locis it̄r creaturas habeat hūana natura in hoc q̄ hoīb⁹ in vero hoīe apparuit. **AVG.** i ser. de nati. Demū fact⁹ ē de⁹ hō: vt hō fieret de⁹. Hoc igit̄ bonū euāgelizādū p̄nūciat p̄pheta dicens: Ecce de⁹ vester. **BEDA** i epi. ad flauianū: Exinanitio aut̄ illa q̄ se inuisibilis visibilē p̄buit: et causator ac dñs oīum rex v̄n̄ voluit eē mortalū: icl̄inatio fuit mis̄atōis: a 2

Proemium

nō desertio p̄tatis. **GLOSA:** Ne ḡ sic de^o adesse credat: vt fieret aliq̄ diminutio p̄tatis: subiūgit propheta: Ecce dñs i fortitudine veniet. **AVG.** d̄ doc. christiana: Nō p̄ locoꝝ spacia veniedo: sed in carne mortali mortalib⁹ app̄redo. **BEDA** i ser. de oñi passi. De ineffabili aut dei potētia sc̄m est: vt oū de^o ver⁹ est in carne passibili: cōserat hōi gl̄a p̄ cōtume liā: incorruptio p̄ supplicii: vita p̄ mortē. **AVG.** d̄ baptisimo paruuloz: Fusio enim sanguie sine culpa oīuz culpaz chirographa deleta sūt: q̄b⁹ hoies a di abolo antea tenebāt. **GLOSA:** Q̄ ḡ p̄ virtutem christi patiētis hoies a peccato liberari: sui facti sūt dei. Sequit̄: Et brachiū ei⁹ dñabit. **LEO** papa in ser. de passi. Affuit aut nobis i christo singularē p̄si diū: vt in natura passibili mortis cōditio non mane ref: quā ipassibilis eēntia recepisset: et p̄ id qd̄ nō poterat mori: possit id quod mortuum erat suscitari. **GLO.** Et sic p̄ christū nobis imortalis gl̄e adit⁹ ap̄itur. vñ sequit̄: Ecce merces ei⁹ cū eo: de q̄. ipse dicit: Merces vestra copiosa ē i celis. **AVG.** d̄ faustū: Eterne enī vite p̄missio regnūq; celoꝝ ad nouū. p̄tinet testamētū: tp̄aliū vō p̄missiones testamēto veteri cōtinent. **GLO.** Sic ḡ q̄tuor nobis de xpo euāgelica doctrina tradit: diuinitatē assumētē: humanitatē assumptā: mortē p̄ quā a sinitute eripimur: re surrectionē p̄ quā nobis adit⁹ gl̄e vite ap̄it̄: et p̄pter hoc i ezechiele sub figura q̄tuor aialū demōstrant. **GREG.** sup ezechi. Ipse enī vnigenit⁹ dei fili⁹ veraciter sc̄us ē hō. ipse i sacrificio n̄re redēptionis dignat⁹ est mori vt vitul⁹. ipse p̄ vtutē sue fortitudinis surrexit vt leo. ipse etiā ascēdens ad celos ē eleuat⁹ vt aquila. **GLO.** In qua ascēsiōne manifeste oñi dit suā diuinitatē. **Matthe⁹** ḡ in hoie intelligit̄: q̄a circa hūanitatē christi p̄ncipaliter imozat: **Marc⁹** in leone: q̄ agit de resurrectione: **Lucas** in vitulo: q̄a agit de sacerdotio: **Johānes** in aqla scribens sacra diuinitatis. **AMBRO.** sup lucā: Et bñ accidit vt qm̄ euāgelij libzū fm̄ mattheū dicim⁹ eē morale opinio hui⁹ p̄mitteret: mores enī p̄pe dicit hūani. Figura aut leonis ascribit̄ marco: q̄ a potentie cepit exp̄ssione diuine cū dixit: Initium euāgelij iesu christi filij dei. **Johāni** autē figura aquile eo qd̄ diuine miracula resurrectionis exp̄ssit. **GREG.** in ser. dñi: Dec aut ipsa vnusquisq; libzū euangelica exordia testant̄: nā q̄ ab hūana generatōe cepit: iure p̄ hoīem matthe⁹: q̄ clamorē in deserto: recte p̄ leonem marc⁹: q̄ a sacrificio: bñ p̄ vitulū lucas: q̄ vō a diuinitate vbi cepit: digne p̄ aqlā significat̄ johānes. **AVG.** de cō. euā. Vel qui regā christi p̄sonā maxie cōmēdauit: p̄ leonē significat̄: **Lucas** at̄ p̄ vitulū p̄pter victimā sacerdotis. **Marc⁹** aut̄ qui neq; stirpē regā neq; sacerdotale narrare voluit et tñ in hūanis vsat⁹ oñd̄: hōis figura significat̄. Dec aut tria aialia: leo: hō: vitul⁹: i terra gradūf. vñ isti tres euāgeliste in istis maxie occupati sūt q̄ christ⁹ i carne opatus est. At vō johānes velut aqla volat. et lucem incommutabilis veritatis accuratissimis cordis oculis intuet̄: ex quo dat̄ itelligi tres euangelistas circa actiūā vitā fuisse vsatos: **Johāne** vero circa cōtēplatiūā. **REMI.** Doctores aut grecoꝝ p̄ hoīem itelligūt **Mattheū**: q̄ genealogiā dñi fm̄ carnē describit̄: p̄ leonē vero **Johāne**: q̄ sicut leo suo rugit

tu cunctis bestijs timorē icutit: sic et johānes cunctis hereticis timorē incussit. p̄ vitulū itellerūt **Lucā**: q̄ vitul⁹ sacerdotalis est hostia: et ipse semper circa tēplū et sacerdotiū versat⁹ est. et p̄ aquilā **Marcum** itellerūt: q̄ aqla in scripturis diuinis solet significare sp̄m̄ sc̄m̄: q̄ locut⁹ fuit p̄ oia p̄phetaz: et ipse a p̄phético testimonio exorsus ē. **HIERO.** Circa intermez vero euāgelistaz sciēdū est plures fuisse q̄ euāgelia scripserūt: sicut et lucas euāgelista testat̄ dicēs: Quoniāquidē multi conati sūt ordinare et c. Et sicut p̄seuerātia vsq; ad p̄ns t̄ps monimēta dederāt: que a diuersis auctozib⁹ edita: diuersaz heresum fuere p̄ncipia vt est illud: iuxta **Egyptios** et **Thomā** et **matthiam** et **Bartholomeū**. xij. quoq; ap̄loꝝ et **Basili dis** atq; **Apellis** et reliquoꝝ: quos enumerare longissimū est. ecclā autē que supra petrā dñi voce fundata est: q̄tuor flumīa p̄ adit̄ instar eructūas: quatuor annulos et angulos hz: p̄ quos q̄si arca testamēti et custos legis dñi lignis mobilib⁹ vebit̄. **AVG.** de que. euā. Vel qm̄ quatuor sunt p̄tes orbis terre: p̄ cui⁹ vniuersitatē christi ecclā dilatā. Ali⁹ autem finit eis ordo cognoscēdi atq; p̄dicādi: ali⁹ aut scribēdi. Ad cognoscēdū q̄ppe atq; p̄dicandū p̄mi fuerūt: q̄ secuti sunt dñm in carne p̄sentē: docentē andieit̄: facientēq; viderūt: atq; ex ei⁹ ore ad euāgelizanduz sūt missi. Sed in cōscribēdo euāgelio qd̄ diuinitatis ordinatū eē credēdū est ex numero eoz quos ante passionē dñs elegit: p̄mū vltimūq; locū duo tenuerunt: p̄mū mattheus: vltimū johānes: vt reliq̄ duo q̄ ex illo numero erāt: sed tñ christū in illis loquētē secuti erāt: tāq; filij amplectēdi: ac p̄ hoc in loco medio cōstituti: vtroq; ab eis latē munirēt. **REMI.** **Matthe⁹** qd̄ scripsit in iudea sub tpe **Caio Caligule** sp̄atoꝝ: **Marc⁹** in italia **Rome** sub tpe **neronis** vel **claudij** fm̄ **rabanū**: **Lucas** vero in **achaie** boetiq; partib⁹ rogat⁹ a **theophilo**: et **johānes** ephesi i asia minori sub tpe **Nerue** p̄ncipis. **BEDA:** Sed tñ cū sint quatuor euāgeliste: nō tā quatuor euāgelia q̄ vnū quatuor libzū veritati cōsonū ediderūt. Sicut enī duo versus eādē p̄fius h̄ites materiā: p̄ diuersitate metri et verboꝝ duo sūt: et tñ nō nisi vnā cōtinet̄ s̄ntam: sic euāgelistaz libzū cū sint quatuor: vnū cōtinet̄ euāgelij: q̄ vnā doctrinā faciūt de fide catholica. **CHRY.** in bo. Sufficiebat aut vt vnus euāgelista oia diceret: sed cum quatuor ab vno ore oia loquant̄: non fm̄ eadē t̄pa: neq; in eisdem locis cōueniētes et adinucē colloquētes maxima sit demonstratio veritatis. Et hoc ipm̄ qd̄ in aliquib⁹ modicis dissonare vident̄: maximū signū veritatis est. Si enī p̄ oia cōsonaret̄: crederēt inimici q̄ ex placito quodā hūano cōueniētes scripserit q̄ scripserunt. In p̄ncipalib⁹ qd̄ q̄ p̄tinet ad informatōem vite et p̄dicationē fidei: nequaq; dissonant: nec in paruo. Si at̄ i miraculis: h̄ qd̄ hoc ille vero illa dixit: hoc te nō cōturbet. si enī vn⁹ oia dixisset: sup̄flū eēt numer⁹ reliquoꝝ. si oēs diuersa: nequaq; cōsonātie demonstratio appareret. si at̄ aliqd̄ de tēpoꝝ vel modis different̄ annūciāt: hoc nihil ipedit eoz q̄ dicta sūt veritatē: vt infra oñd̄. **AVG.** de cō. euā. Quāuis aut singuli eoz suū quēdā narrādi ordinē tenuisse videant̄: nō tñ vnusquisq; eoz velut alteri⁹ p̄cedētis ignar⁹ voluisse scribē regit̄: vel ignorata p̄ter

mississe q̄ scripsisse ali^o iuenit: sed sicut vniuersi ipsi
 rati ē: nō sup̄stnā coopationē sui laboris adiunxit.
GLO. Sublimitas at̄ euāgelice doctrine consistit
 q̄dē p̄mo i ei^o excellētissima auctoritate. **AVG.** d̄
 cō. euā. Inter oēs enī diuinas auctoritates q̄ factis
 lris otinet: euāgelium merito excellit: cui^o p̄m̄i p̄dica
 tores apli fuerūt: q̄ d̄m̄i iesu saluatore n̄m̄ christu
 etiā i carne p̄sēt viderūt. quoz q̄dā hoc ē matthe^o z
 iohānes etiā scripta de illo q̄ scribēda visa sūt: libris
 singulis ediderūt. Ac ne putaret q̄d attinet ad p̄cipi
 endū ac p̄dicādū euāgelium itersse aliqd: vtz illi an
 nunciēt q̄ eūdē d̄m̄i h̄ i carne apparētē secuti sunt:
 an alij q̄ ex illis cōpta fideliter crediderūt: diuina p̄
 uidētia pcuratū ē p̄ sp̄m̄ sc̄m̄: vt q̄busdā etiā ex illis
 q̄ p̄mos aplos sequebāt: nō solū ānunciādū vtz ēt
 scribēdi euāgelium tribueret auctoritas. **GLO.** Et
 sic patet q̄ sublimitas euāgelice auctoritatis a xpo
 depēdet. z hoc designat i v̄bis p̄phete p̄missis cum
 d̄r: **Sup̄ motē excellū ascēde tu.** Mons enī excel
 sus christ^o ē: de quo idem isaias dicit: **Erūt i nouissi
 mis dieb^o p̄parat^o mons dom^o d̄m̄i i v̄tice montiū
 i sup̄ oēs sc̄os q̄ a mōte christo mōtes dicūt:** qz de
 plenitudine ei^o oēs accepim^o. Recte aut̄ ad matthe
 um d̄r: **Sup̄ra mōtē excellū ascēde tu:** qz sicut p̄e
 dictū ē: ipse i p̄p̄a p̄sona sc̄a christi vidit z ei^o doctri
 nā audiuit. **AVG.** de q̄. euā. Illō aut̄ discutiendū ē
 q̄d solet nōnullos mouē: cur ipse d̄m̄s nihil scripserit
 vt alijs de ipso scribētib^o necesse sit credē. S; nequa
 q̄ dicēdū ē: qz ipse nō scripserit q̄n̄ q̄dē mēbra ei^o id
 opata sūt: q̄d dictate capite cognouerūt. Quicqd̄ n.
 de suis factis z dictis nos legē voluit: hoc scribēdū
 illis tāq̄ suis manib^o ipe ruit. **GLO.** Secūdo ēt
 h̄z euāgelica doctrina sublimitatē v̄tutis. v̄n̄ aplis
 dicit: qz euāgelium v̄tutis dei ē i salutē oī credenti. Et
 hoc oñdit p̄pheta i p̄missis v̄bis cū dicit: **Exalta in
 fortitudine vocē tuā: i quo ēt z modum euāgelice
 doctrine designat i exaltatōe vocis: p̄ quā doctrie
 claritas dat̄ intelligi.** **AVG.** ad volufianū: **Do
 dus enī ipse quo sc̄a scriptura extēit oib^o accessibil
 ea q̄ apte otinet q̄si amie familiaris sine fuco ad cor
 loq̄t̄ id doctor atq; doctor. Ea v̄o que i mysterijs oc
 cultat: nec ipsa eloq̄o sup̄bo erigit quo non audeat
 accedē mens tardiuscula z ierudita q̄si paup̄ ad di
 uitē: s; iuitat oēs hūili smone quos nō solū manife
 sta pascit: s; ēt secreta exerceat vitat: hoc i p̄mptis
 q̄d i recōditis h̄is. S; ne apta fastidiret eadē rurs^o
 apta desiderat: desiderata quodāmō renouat̄ reno
 uata suamē itimāt. **Dis salubrit̄ z praua corrigūt z
 parua nutriūt: z magna oblectāt ingenia.** **GLO.**
 S; qz vox exaltata loq̄i^o audit^o: potuit i exaltatione
 vocis euāgelice doctrine publicatio designari: qz n̄
 ad v̄n̄ā t̄n̄ gētē: s; ad v̄niuersas natōes p̄dicāda mā
 dat̄. **Predicate inq̄t d̄m̄s euāgelium omni creature.**
GRE. p̄t enī oīs creature noie natio gentiū desi
 gnari. **GLO.** Tertio aut̄ h̄z euāgelica doctrina al
 titudinē libertatē. **AVG.** In veteri enī testamēto
 p̄pter tpaliū bonoz p̄missionē: malozūq; cōminatō
 onē suos paris tpalis hierusalē. In nouo at̄ vbi s; i
 des i petra charitatē q̄ lex possit ipleri: nō magis t̄
 more pene q̄ dilectōe iusticie liberos parit hierusa
 lem eterna. **GLO.** Q̄n̄ z h̄ac sublimitatē doctrine
 euāgelice p̄pheta designat dicēs: **Exalta noli time****

re. **Restat aut̄ videre q̄b^o z q̄ de cā hoc euāgelium sit
 scriptū.** **HIERO.** Matthe^o enī euāgelium in iudea
 hebreo smone edidit: ob eoz maxie cām q̄ i hierlin
 crediderāt ex iudeis. cū enī p̄mo p̄dicasset euāgelium
 in iudea: volēs trāsire ad ḡes: p̄m̄ euāgelium scri
 psit hebraice: q̄d fratrib^o a q̄b^o ibat i memoria vere
 liq̄t. Sicut enī necesse fuit ad cōfirmatōem fidei euā
 gelium p̄dicari: sic z h̄ereticos scribi. **CHRY.** Cor
 pus aut̄ sue narratōis ordinauit matthe^o: p̄m̄ū ḡ na
 tiuitatē: deinde baptisimū: tertio tētatōem: q̄r̄o do
 ctrinā: q̄nto miracula: sexto passionē: septio resurre
 ctionē z ascensionē ipsi^o: non solū h̄istoriā de christo
 exponē volēs p̄ hoc: vtz etiā euāgelice vite statum
 docē: q̄m̄ nihil ē qz ex parētib^o nascimur: nisi iterū p̄
 aquā z sp̄m̄ renati fuerim^o ex deo. **P** baptisimū at̄
 necesse ē h̄z diabolū stare: p̄ hoc q̄si oī sup̄ata sc̄ati
 one fact^o idone^o ad docēdū. **S**iq̄dē sacerdos ē: do
 ceat z doctrinā suam bone vite q̄si miraculis factis
 cōmēdet: si laic^o ē operib^o doceat fidē. Deinde neces
 se ē exire nos de hoc stadio mūdi: z tūc restat vt ten
 tationū victoriā resurrectionis merces seq̄t z gloria.
GLO. Patet igit̄ ex p̄missis euāgelice doctrine
 materia scriptoz euāgelij: numer^o: figure: oria: z or
 do: euāgelice doctrine sublimitas: z q̄b^o hoc euāge
 liū sit cōscriptū: z ordo processus ipsi^o. **CAP. I.**

**Liber generatōis iesu chri
 sti filij dauid: filij abraam.**

**Quia faciē hōis Matthe^o significat: q̄si
 de hōie exorsus ē scribē dicēs: Liber ge
 neratōis.** **RABA.** Quo exordio satis oñdit gene
 ratōez xpi s; carnē suscepisse narrandā. **CHRY.**
 Iudeis enī euāgelium scripsit: q̄b^o sup̄flum erat expo
 nere diuinitatis naturā quā cognoscebāt: necessari
 um at̄ fuit eis mysteriū icarnatōis oñdē. Iohānes
 aut̄ cū gētib^o euāgelium scripsit: q̄ nō cognoscebāt si
 de^o filiū h̄z: iō necessariū fuit p̄m̄ū illis oñdē qz ē fili
 us dei de^o: deinde qz carnē suscepit. **RABA.** Cuz
 aut̄ parua libri particulā teneat generatio dixit: **Li
 ber generatōis.** Cōsuetudo enī hebreoz ē vt volu
 minib^o ex eoz p̄ncipiū iponāt noīa: vt est genesis.
GLO. Planior aut̄ sensus eēt: **Dic ē liber generati
 onis.** sed h̄ ē mos in multis: vt **Uisio isaię: subaudis
 bec ē. Generatōis aut̄ singularit̄ d̄r: q̄uis multe per
 ordinē replicēt: qz p̄p̄t xpi generatōem cetera h̄ idu
 cunt.** **GREO.** in ho. **Uel iō libz hunc generatōis
 noīa: qz bec ē toti^o dispētatōis sūma z radix bono
 rū oīuz: deū hōiem sc̄m̄ eē: hoc enī sc̄o alia s; rōnem
 sequebant.** **REMI.** dicit at̄: **I. i. gene. ic. chri.** quia
 nouerat scriptū eē: **Liber generatōis aq̄e: z iō sic ex
 orsus ē vt opponēt libz libro: Adā nouū: ade veteri:
 qz oīa p̄ istū sūt restaurata q̄ p̄ illū sūt corrupta.**
HIER. In isaiā at̄ legim^o: **Generatōem ei^o q̄s enar
 rabit: nō ḡ putem^o euāgelistā p̄phete eē d̄m̄i: vt q̄d
 ille possibile dixit eē affari: hic narrare incipiat: qz
 ibi de generatione diuinitatis: h̄ de icarnatōe d̄m̄i
 ē. **CHRY.** i ho. **Nec t̄n̄ pua estimes te audire h̄ac
 audiens generationē: est enī valde ineffabile qz de^o
 ex muliere nasci dignat^o ē: z h̄re p̄genitores dauid
 z abraā. **REMI.** Si aut̄ aliq̄s dixerit qz p̄phete d̄
 natiuitate hūanitatē dixit: nō ē ridendū: **Null^o ge
 nerationē d̄m̄i narrauit s; p̄ar^o: qz matthe^o z lucas******